

Motion till riksdagen

1989/90:U215

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Mått på utvecklingen i det svenska biståndsarbetet

När biståndet utvärderas har tillväxtmålet blivit allt överskuggande. Men man mäter inte målet som är "resurstillväxt" utan BNP – utan att reflektera över vad man mäter.

BNP mäter endast de resurser som kan mätas i pengar. I u-länder, där många – kanske de flesta i Afrika – lever i naturhushåll, är BNP ett mycket dåligt mått. Det man tror vara en tillväxt, kan mycket väl vara en resursminskning. När bonden försörjer familjen på den egna jorden, kan BNP bara mätas gissningsvis. Men när ockraren, agrobusiness eller erosionen tar bondens jord, tvingas hon – för bonden är en kvinna i Afrika – köpa maten. Då kan maten värderas. Om hon får mer eller mindre mat till familjen vet hon bara själv.

Även det som saluförs är i flertalet u-länder svårt att mäta. Möjligen kan grosshandels omsättning taxeras. De enda säkra uppgifterna är import och export, handeln med i-länderna. Om inte fakturorna förfalskas, vilket är en vanlig metod för kapitalflykt.

Resultatet kan mycket väl bli att BNP ökar till följd av ökad export, men att mattillgången minskar, därför att mer jord brukas för produktion av exportgrödor. Och dessa grödor kräver konstgödsel och andra insatsvaror, som kanske måste importeras. Nettot kan sålunda bli negativt för landet, även om BNP ökar.

Den odlingsbara jorden är en resurs, som inte mäts i BNP. Den kan erodera bort, Den kan ligga för fädot till följd av olönsamma priser eller markspekulation. Sådana resursförluster måste också mätas. FAOs statistik över jordbruksproduktionen är otillförlitligare ju mer underutvecklade länderna är. FAO erkänner att det ofta inte är mer än "kvalificerade gissningar". Det händer att FAO i efterhand har korrigerat sina egna siffror, därför att de inte verkar troliga. Det har också hänt att siffror ändrats för att visa en upp- eller nergång som Världsbanken påstår har skett.

Mineraler och skogar exploateras och det höjer BNP. Men vem betalar för förstörda marker, slagghögar och nersmutsade vatten? När människor – ofta ursprungsbefolkningar – tvångsförflyttas, får de vanligen sämre förhållanden. Ökad BNP betalas med högre barnadödlighet. Fiskevatten och betesmarker exploateras så hårt att återväxten skadas. Exporten ökar men resurserna minskar.

Människorna och deras arbetskraft är en resurs, som inte mäts i BNP. Bar-

nadöd och sjukdomar räknas inte. Den alarmerande ökningen av antalet kvinnor, som är så undernärda att de föder underviktiga barn, mäts inte fast många av dessa barn får bestående men.

Mot. 1989/90
U215

Hur mycket av nationalförmögenheten äger landet självt? Att lösa skuld-krisen med debt-for-equity-swaps är att sälja ut tillgångar till utländska in-tressen. De ger inga nya investeringar. Samma gäller när skulder byts mot natur i sådana former att marken övergår i utländsk ägo. Länderna blir fattig-are. Självständigheten undergrävs.

BNP är sålunda ett useft mått på resurser och utveckling och än mindre mäter det en hållbar utveckling. Därtill kommer att BNP beräknas i dollar. När dollarns värde ändras, ändras alla länders BNP utom USAs.

Vi måste få nya instrument för att mäta resurser och utveckling. Sådana har börjat utvecklas.

I flera länder har man börjat kalkylera med ett miljö-BNP. En del stora företag gör miljöbokslut.

UNICEF har föreslagit ett nytt mått, U5MR, det årliga antalet dödsfall bland barn under fem år bland 1 000 samma år födda barn.

Det behövs ett mått på vilka resurser ett land självt förfogar över.

Med sådana mått skulle vi kunna mäta den verkliga resursutvecklingen, effekterna av skuldanpassningsprogrammen och biståndet utifrån våra biståndspolitiska målsättningar.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs att riksdagen begär förslag av regeringen om nya mått på resurser och ut-veckling, såsom miljö-BNP och U5MR, att införas i det svenska biståndsar-betet.

Stockholm den 23 januari 1990

Lars Werner (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

